

Bir şiir, bir roman ve bir kedi

Gündüz Vassaf, yaşadığımız dünyaya kedi gözüyle bakan mitolojilerde, dinlerde kedilerin yaşadıklarını aktarıyor.

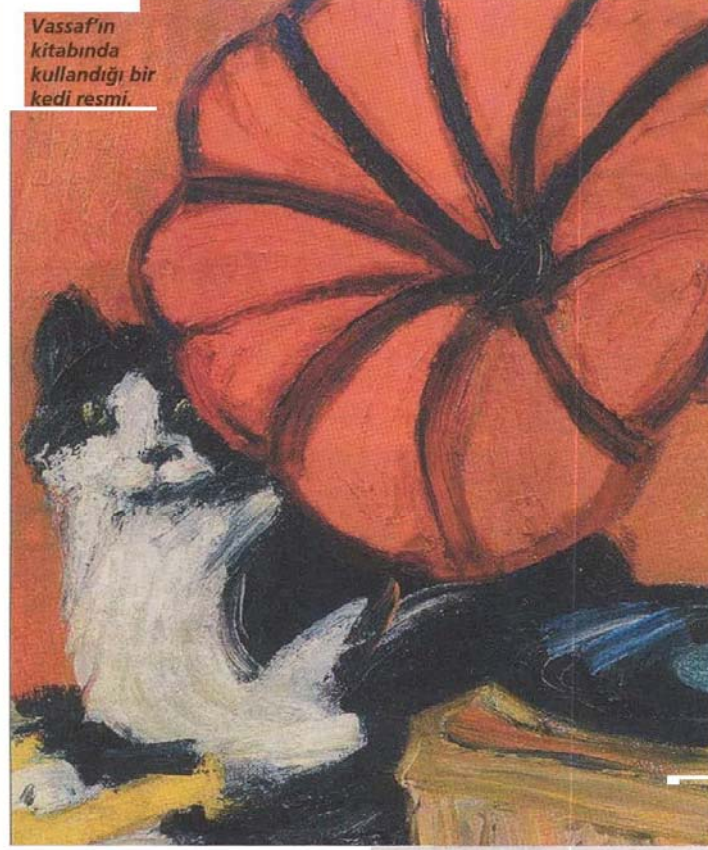
MUSTAFA ERGÜL

Kedisiz kentler ruhlarını kaybeder. Bir efsaneye göre şehirde kurduğumuz bağlar, yıldız tozu misali dört bir yana kedilerin sürtünmeleriyle dağılır. Bize, binalara ve ağaçlara... Kediler, kentlerde zamanı yavaşlatır ve kent sakinlerine gündelik koşuşturmacanın aslında ne kadar göreceli olduğunu hatırlatır. İstanbul ise kedilerin yakıştığı en güzel şehirlere biri. Hatta bazılarının göre dünyanın en güzel kedileri bu şehirde yaşıyor. İşlemeli bir Osmanlı çeşmesinin kenarında ya da bir pencerenin önünde sokaktan geçenleri izlerken görüyoruz onları.

Kedilerin bizden daha bilge oldukları kesin, ayrıca meraklılar da. Kimi diğeri ne göre daha şanslı. Biri balıkçının kedisi diğeri mahallenin bıçkın kedisi. Kiminin tüyleri daha uzun. Kiminin bakışları şaşkın kimininki daha 'cool'. Hepsinde aynı olan tek bir şey var. Dünya onların etrafında dönmekte, Dokundukları, sürdükleri her şeyin artık onlara ait olduğu bir dünya. Bazen evlerini paylaştığı insanların başları üzerine kıvrılan bir bekçi, bazen elbise dolabının içini araştıran küçük bir kaşif. En önemli özelliklerinden biri tehlikeyi önceden sezmeyi, sıcak bir köşede uymanın tadını çıkarmak kadar iyi bilmeleri. Hayatta kalma içgüdüleri, kalıtsal hazineleri ve refleksleri bin yılların deneyimi. Yürüyüşleri, sonsuz bir estetiğin içine hapsedilmiş, bir balerinin gösterisini andırıyor sanki...

Kedi gözü

İnsanlarla olan ilişkileri de çok eskiden dayanıyor. Antik Mısır'da tanrı ya da 9. YY.'da İrlandalı bir papazın oda arkadaşı olarak karşımıza çıkıyor. Kediye bakış, yüzyıllar içinde farklılaşıyor, bazen kutsal bazen şeytan atfettiğimiz kedilere, farklı coğrafyalarda, farklı anlamlar yükliyoruz. Fakat günümüzde kedilerin artık birer süs nesnesi haline getirilme tehlikesiyle birlikte, bu durumun üzerine inşa edilmeye çalışılan bir piyasanın karşımıza çıktığını görüyoruz. Bunun ne kadar dışında kalabileceğimizi zaman gösterecek. İnsanlar olarak onları sahiplenmemizin sınırlarını yine bizim belirleyecek olmamız belki de sorunların en büyüğü. Fakat esas olan; bu en gururlu dostlarımızı sahip - evcil hayvan ilişkisi içinde değerlendirmekten öte, onlarla olan bağımızı tekrar düzenlemeye ihtiyacımız var gibi.

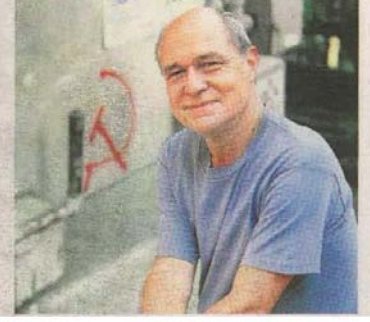
Vassaf'ın kitabında kullandığı bir kedi resmi.

hayvan olabilmesi. Bu açıdan kitabın, bir kedinin dilinden yazılmış olması, insanın kendinden uzaklaşıp, tekrar kendine bakmasına olanak sağlıyor.

Gündüz Vassaf'ın kedisi Billy'e ithaf ettiği, "İstanbul'da Kedi" adlı kitabı bu şehrin diğer sahipleri olan kedilerin gözüyle bizi bize, farklı bir duyarlılıkta anlatıyor. **Kitap** içindeki kedi resimleri ve illüstrasyonlar kitabı daha eğlenceli kılıyor. Şiir ve roman türünde yazılan **Kitap**, Ulus Baker'in "Sorun, hayvanlarla sürdürülecek ilişkinin 'insanca' olması gerektiği düşüncesinden çıkmaktadır," sözleriyle başlıyor. Bu açıdan bir kedinin gözünden bu dünyaya nasıl baktığımız önemli. Sezgilerimiz bize bir kedinin algısıyla yarışma imkanı vermese de, onların bu dünyayı kavrayışlarını en azından tahmin edebilmek bize farklı bir bakış açısı kazandırır. Ayrıca kedilerin belki de en belirgin özelliği, insanın günlük hayatında en fazla yer alan ve bir o kadar da dışarıda kalabilmesi. Ve böylece insanı gören ve onu deneyimleyen birincil

insanlık eleştirisi

Kitabın geneline hakim olan bir insanlık eleştirisi karşımıza çıkıyor. Bu açıdan insanın ürettiği tarihe ve medeniyet anlayışına tekrar bakmamız gerekiyor. İnsanoğlu olarak uygarlıklar yarattık ve ona kendi bakış açımızın evrenselliğini attik. Kitabın bize öğrettiği bir gerçek şu ki, uygarlıklar kurup, şehirler yaratıyoruz, tarih dediğimiz belki sadece insanın sığacağı kadar büyük, gelişim ve ilerleme olarak adlandırılan şey aslında insanlığın kendi dışındaki canlılar üzerindeki egemenliği olarak karşımıza çıkıyor. Bu görüşü **kitaptaki** şu dizeler açıklar nitelikte: "Böyle değil-dik./ Gün geldi/ İnsan/ Hayvanları köle-

Gündüz Vassaf, kitabında kedi görsellerine yer veriyor.

"İstanbul'da Kedi"
Gündüz Vassaf
Yapı Kredi
Yayımları
Fiyatı: 25 TL

leştirip/ Medenileştim dedi./ Mal mülk edindi./ Yazıyı icat edince / Önce servetini saydı./ Elinde sazı / Övdü kendisini/ Homo erectus/ Homo habilis/ Homo sapiens/ "Ben hayvanlardan farklıyım./ İki ayak üstünde yürür/ alet yaparım!"/ Filleri köleleştirdi, develeri güreştirdi/ Kucağında pedikürlü süs köpeği/ Elinde bahs-i müşterek bileti/ Atları altılı ganyanda kirbaçlattırdı." Bu dizelerin hâlâ gerçekliğini korurken insan merkezli politikaların artık bu dünyanın geleceğini kurtaramayacağı ortada. "İstanbul'da Kedi", insan merkezli dünya anlayışını artık bir kenara bırakmamızı öneriyor.

İstanbul da bu eleştiriden kendine düşen payı alıyor. Kentsel dönüşümün getirdiği açmazların sadece insanları değil hayvanları da etkilediği aşikar. Yaşam alanlarının daralması, özellikle sokak ve mahalle kültürünün ortadan kalkması açısından, sokak hayvanlarına sadece ev içinde barınabilecek ortamlar hazırlıyor. Bu şehrin yaşamını paylaştığımız diğer hayvanların haklarını savunmak ve onlara yaşam alanları açmak, yine bizim oluşturacağımız daha bütüncül bir dünya görüşünün oluşmasından geçiyor. Kitabı, evinizdeki veya sokakta yeni tanıştığınız bir kediye okuyun, eminim onlar da size hak verecektir. ■